

Következtetések

A kutatás alapján megállapítható, hogy a földek magánkézben maradása pozitív hatással volt a helyi gazdasági életre, és emellett a társadalmi és kulturális élet is profitált belőle, illetve a jobbágytelki hagyományos tárgyi és szellemi kultúra is (sokáig kevés változással) fennmaradhatott.

A kutatás során, a jobbágytelki kollektivizálási kísérlet jobb megértése érdekében fontos szerepe volt a keleti blokk országokban végbement kollektivizálás, majd a korabeli romániai események bemutatásának is, illetve a téma néprajzi és antropológiai kutatástörténete is bemutatásra került. Jobbágytelke általános bemutatása, a településsel foglalkozó kutatásoknak a felsorolása kiegészítette a falu (és szűkebb környezetének) társadalomtörténeti, illetve demográfiai vizsgálatát és a helyi gazdaság fejlődésének ismertetését. A falu és környékének kollektivizálási folyamatát ismertetve külön is említésre kerül Balla Antal tanácsstítkár korabeli szerepe és az elkerült kollektivizálás után megerősödő vagy újonnan kibontakozó gazdasági stratégiáknak (szalmafeldolgozás, vágóállatok tartása, pálinkafőzés) bemutatása. A korszak és a kollektivizálási kísérletről szóló narratíváknak, illetve a falu 1945-től napjainkig ívelő kulturális fejlődésének ismertetése is elengedhetetlen volt a téma szempontjából.

A sajátos, nem kollektivizált státus mindenekelőtt gazdasági előnyökkel járt Jobbágytelke esetében. Ennek következtében a falu társadalmi és kulturális fejlődése is más irányt vett, mint az a környékbeli kollektivizált falvak esetében tapasztalható volt. Míg utóbbi falvak az elöregedés, az elvándorlás, a gazdasági, társadalmi és kulturális leépülés útjára léptek, addig Jobbágytelkén (a szocialista kultúrpolitika határain belül és szigorú felügyelete mellett) élénk közösségi, társadalmi és kulturális élet zajlott.

Mivel a faluban elmaradt a kollektivizálás, a régiesebb gazdálkodási módok, stratégiák és eszközök zavartalanul tovább élhettek. A gazdák saját földjeiken, saját eszközeikkel dolgozhattak (viszonylag) szabadon. Míg a kollektív gazdaságokban fentről jövő, a helyi viszonyokkal sok esetben nem törődő utasítások mentén zajlott a termelés, addig a nem kollektivizált falvak gazdáinak nagyobb szabadsága volt ezen a téren. Önmaguk vezették, irányították háztartásukat és gazdaságukat.

Jobbágytelkén a hagyományos mezőgazdasági ágazatok mellett alternatív gazdasági stratégiák épültek ki vagy erősödtek meg, így a hagyományos szalmafonás, kalapkészítés a falu védjegyévé vált, de a vágóállatok tenyésztése és az államnak való szerződéses eladása is jó pénzforrásnak bizonyult. Ezek mellett (a korszakban) tiltottnak számító gazdasági tevékenységek is jelen voltak (pálinkafőzés, borjűvátság), melyek ugyancsak hozzájárultak a helyiek anyagi jólétéhez és a „Jobbágytelke egy kicsi Amerika”-képzet erősödéséhez a szomszédos falvak lakóinak körében.

Az erdélyi falvak többségének társadalmát gyökeresen átalakító kollektivizálás elmaradása Jobbágytelke esetében sajátos társadalmi és kulturális helyzetet teremtett, melynek eredményeképpen a korábbi helyi népi kultúra számos tárgyi, szellemi és társadalmi vonatkozása fennmaradhatott: például a családi keretek között történő gabonatermesztés, csoportosan, kalákában végzett kézi aratás, zenés-táncos folklór, színes ünnepi viselet stb. A falu gazdag folklórkincse és népviselete a néptáncsoport által nemzetközi hírnévre is szert tettek.

A kollektivizált falvakban lezajló negatív demográfiai folyamatok csak alig érzékelhető mértékben hatottak a település esetében, a fiataloknak a saját földeken zajló mezőgazdasági munkában fontos szerep jutott, így az elvándorlás csak az 1989-es változások után lett tömeges jelenség. Erős közösségi kapcsolatok jellemezték a falut, a kölcsönmunkáknak, a kölcsönös segítségnyújtásnak, az egymásra való odafigyelésnek köszönhetően Jobbágytelke nem atomizálódott olyan mértékben, mint a kollektivizált falvak.

A korabeli események helyi alakításában Balla Antalnak, a helyi tanács titkárnak jelentős szerepe volt. Sikerült egy olyan kompromisszumot kötnie a hatalommal, amelynek értelmében az elkerült kollektivizálásért cserébe a település szellemi értékeit (táncok, énekek) a szocialista kultúrpolitika saját céljaira használhatta, és ezzel mindkét fél jól járt. A helyiek megmenekültek a mezőgazdaság szocialista átalakításától, a hatalom pedig felmutathatott egy falut, ahol a szocialista keretek között is virágzanak a hagyományok, és élénk kulturális élet zajlik. Balla Antal szervezőkészsége a közösségi élet több szintjén is megmutatkozott, nagy szerepe volt a kulturális értékek, hagyományok felújításában és stilizált formában való továbbélésében, reprezentációjában. Ez a hatalom felé a paraszti kultúra bemutatását, de befelé a nemzeti kultúra éltetését jelentette, egyfajta identitáserősítő szerepe volt.

Jobbágytelke kiváltságos helyzete az 1989-es változások utáni gazdasági és társadalmi életre is hatással volt, ugyanis az elmaradt kollektivizálásnak köszönhetően a falu szomszédaival szemben olyan előnybe került, ami napjainkban is meghatározó és érzékelhető. Jobbágytelkén jóval később kezdődött meg az elvándorlás és a hagyományos családszerkezet felbomlása is. A korabeli élénk társadalmi és kulturális élet hozadéka, hogy a falu messze földön híres táncokultúrájáról, amelyre napjainkban a faluturizmus is épül (pl. Marosszéki népzene- és néptánc tábor).

A terepkutatás, az interjúk és az elemzett statisztikák alapján megállapítható, hogy a korunk rurális közösségeire jellemző problémák Jobbágytelkét sem kerülik el. A vidéken tapasztalható elvándorlás, a természetes népszaporulat csökkenése, az előregedés és a gazdasági visszaesés fokozatosan éreztetik hatásukat ebben a faluban is.

A falu elszigetelt fekvésének, jellegzetes rendi társadalomszerkezetének is tudható be az, hogy Jobbágytelke egészen napjainkig meg tudta őrizni korábbi jellegzetes etnikai, felekezeti szerkezetét és agrárjellegét. Mindemellert egy ilyen homogén falu viszonylag egységesen viszonyult a 20. század második felében bekövetkezett (sokszor erőszakosan és mesterségesen generált) makrofolyamatokhoz.